

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XIX.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

CAPUT XIX.

1. **TERTIA** Figura Syllogismi simplicis est, in qua argumētum tertium (*medius terminus*) est pars antecedens (*subjectum*) in utraque præmissa, hoc est, in propositione & in assumptione, cum conclusione semper particulari.

2. Modi ejus sunt octo: Duo universales, *Darapti*, *Felapton*: Quatuor particulares, *Disamis*, *Datisi*, *Bocardo*, *Ferison*. Quibus adduntur duo singulares sive Proprii.

3. Primus modus universalis affirmatus est *Darapti*; qui habet universalem propositionem & assumptionem, conclusionem particularem affirmatam. ut,

Da *Omnis fides in Christum beat.*

ia *Omnis fides in Christum est donum Spiritus sancti.*

pti. *Ergo quoddam donum Spiritus sancti beat.*

Hominem aliquando occidere licet. Quia *furem nocturnum*. Quædam confidentia est virtus, Quia *constantia*. Quædam artes multa fallunt, Quia *Medicinam*.

4. **Secundus** modus Negatus universalis

versalis est *Felapton*, qui propositionem habet universalem negativam, assumptionem universalem affirmativam, conclusionem particularem negativam: ut,

Fe *Nullum opprobrium in Spiritum sanctum remittitur.*

la *Omne opprobrium in Spiritum sanctum est peccatum.*

pton. *Quoddam ergo peccatum non remittitur.*

Quaedam confidentia non est virtus, ut *audacia*. Quidam locuples non est probus, ut *tyrannus*. Quidam ingeniosa inventa non sunt artes. Quia *proprietates* circulatorum.

[Observa hos duos modos priores dici à Ramo universales, quia premissas habent universales. Alii respiciunt conclusionem, ex eademque particulares estimant: Quia nullum syllogismum universaliter concludentem per se in tertia figura fieri contendunt.]

5. Tertius modus affirmatus particularis primus est *Disamis*; qui propositionem & conclusionem habet particulares affirmatas, assumptionem universalem affirmatam. ut,

Di *Quaedam charitas est sempiterna.*

sa *Omnis charitas est affectio. E.*

mis. *Quaedam affectio est sempiterna.*

Quoddam malum appetitur, ut *voluptas*. Quidam honorandi sunt pauperes, ut *docti*. Quedam voluptas congruit senibus. Quia *delectatio* eis congruit.

6. Quartus modus affirmatus particularis

particularis secundus est *Datifi*; qui propositionem habet universalē, assumptionem & conclusionem particulares affirmatas. ut,

Da Omnis sapiens est laudabilis.

ii Quidam sapiens est pauper. *E*.

fi Quidam pauper est laudabilis.

Quidam divites sunt servi, ut *stulti*. Philosophia Oratori est necessaria, quia est *cognitio virtutum*. Quædam incerta sunt perceptibilia. Quia *visum* est perceptibile.

7. Quintus modus negatus particularis primus est *Bocardo*; qui habet propositionem & conclusionem particulares negativas, assumptionem universalem affirmativam. ut,

Bo Quidam *esús carniū*, si scandalum affert, non est liber.

car Omnis *esús carniū* est res indifferens.

Ergo

do Quædam res indifferens non est libera.

Quædam calamitosa non sunt fugienda, ut *bella*.

Quidam justificati apud Deum non sunt fortunati, ut *pii*. Quidam salvandi non sunt divites, ut *sancti*.

8. Sextus modus Negatus particularis secundus est *Ferison*; qui propositionem habet universalem negativam, assumptionem particularem affirmatam, conclusionem particularem negativam. ut,

Fe Nullus *Pharisaismus* est dignus *caelesti* vitâ.

ri Quidam *Pharisaismus* est *justitia*.

son. Quædam *justitia* vitâ *cælesti* non est digna.

Quidam avari non sunt divites. Quia *egenti*. Quidam affectus non est vitiosus. Quia *natura* *conspicitur*. Barbari Philosophi aliquando non rectè dicunt. Quia *causare* dicunt.

9. Septimus modus seu specialis primus est proprius affirmatus, qui constat omnibus partibus affirmatis. ut,

Abel est *pressus* cruce.

Abel est *sanctus*. *E*.

Quidam *sancti* sunt *pressi* cruce.

Quidam *Græcus* est *philosophus*, ut *Socrates*. Quibus homicidium confessis concessa est *vitâ*. *Marco Horatio* interficienti *sororem*.

10. Octavus modus seu singularis secundus est proprius negatus, qui constat propositione & conclusione, negatus, assumptione affirmata. ut,

Paulus non fuit *rejectus* à *Deo*.

Paulus fuit *Israëlitæ*. Ergo.

Quidam *Israëlitæ* non sunt *rejecti* à *Deo*.

Quia *Cato* *senex* non *amittit*. Quidam *Græcus* non est *Philosophus*. Quia *Thersites* *Græcus* non est *Philosophus*.

TERTIA FIGURÆ sunt hi CANONES.

I. In tertia figura argumentum tertium pars antecedens in utraq; præmissa.

II. Tertia figura assumptio semper fit affirmata.

[Interdum assumptio est negata, propter reciprocationem non vi formæ, sed materiæ. ut, *Omnis homo est animal. Nullus homo est inanimatum. Ergo quoddam inanimatum non est animal.*]

III. Tertia figura semper fit processus à specie ad genus.

[Ratio est: quia posita specie necesse est poni genus (sed particulariter) & vicissim: Quicquid dicitur de specie, dicitur etiam de genere, (sed particulariter) ut, *Vendit Malvaticum. Ergo vendit vinum. Et contra, Remota una specie, non statim removetur totum genus. ut, Homo non est asinus. Ergo non est animal. Sic non sequitur: Iste vendit vinum. Ergo vendit Malvaticum. Genere enim affirmato non statim singulæ species affirmantur: sed sequitur. Omnia ruta tollit venenum. Omnia ruta est herba. (Hinc sequitur conclusio, in qua de herba quoque (genere) dicitur id quod de ruta (specie) dictum est, sed particulariter.) Ergo quaedam herba tollit venenum.*]

Itaq;

IV. Tertiâ figurâ conclusio debet semper esse particularis aut propria, nunquam universalis.

[Nota. Interdum conclusio est universalis, si propositio & assumptio sint reciproca, & tum Syllogismi sunt potestate in prima figura: vel infertur non vi formæ, sed materiæ, ut, *Omnis homo est animal. Omnis homo est ratione præditus. Ergo quicquid ratione præditum est, est animal.* Hic assumptio est reciproca. Convertitur igitur & Syllogismus erit in prima figura. *Omnis homo est animal. Quicquid ratione præditum est, est homo. Ergo quicquid ratione præditum est, est animal.*]

ELENCHUS TERTIÆ FIGURÆ

Committitur I. quando minor est negativa. ut, *Omni homo est animal. Nullus homo est asinus. Ergo quidam asinus non est animal.*

X 4

II. Si

II. Si conclusio est universalis. ut, *Omnis homo animal. Omnis homo est substantia. Ergo omnis substantia est animal.*

DE QUARTA FIGURA.

[Tribus his vulgaris figuris Galenus ejusq; sectatores dicunt quartam, in qua medius terminus prædicatur Majori & subicitur Minori. Verum absq; ulla manifeste necessitate. 1. enim ei non competit definitio Syllogistica, timaq; medii cum questione dispositio. Minor enim terminus præponitur majori. 2. Eadem est cum prima figura, cum ejus quasi crypsis. Licet enim subjectum in propositione prædicatum in assumptione disponi videatur, revera tamen potes sunt per crypsin inversa, & ad primam Figuram reduci. Id quod per singulos ejus modos facile ostendi poterit. Sunt autem modi quinque, quos alii aliter, nos Baramlip, Carammes, Diamptis, Fesapo, Eresiso, appellamus. In quibus observatis literis initialibus, B. C. D. E. & medius, & M. reductio facile animadverti potest. Initiales enim ostendunt modos primæ figuræ directos, ad quos reductio Medix significat conversionem. S. indicat axioma prædicatum significatur vocali proximè precedente esse conversionem simplicem, universum in universum, particulare in particulare. P. significat conversionem ex parte, universum scilicet in particulare. M. significat transmigrandas esse propositiones. Assumptionem scilicet in propositionem, & contra,

I.

Ba. *Omnis homo est animal.*
 ram. *Omne animal est substantia. E.*
 lip. *Quadam substantia est homo.*

Reducitur ad I. modum primæ.

Bar. *Omne animal est substantia.*
 ba. *Omnis homo est animal. E.*
 ra. *Omnis homo est substantia.*

II.

Ca. *Omnis homo est animal.*
 rem. *Nullum animal est lapis. E.*
 mes. *Nullus lapis est homo.*

Redu

Reducitur ad 2. modum.

- Ce. Nullum animal est lapis.
 fa. Omnis homo est animal. E.
 re. Nullus homo est lapis.

III.

- Di. Quidam homo est albus.
 am. Omne album est mixtum. E.
 pris. Quoddam mixtum est homo.

Reducitur ad 3. modum.

- Da. Omne album est mixtum.
 ti. Quidam homo est albus. E.
 i. Quidam homo est mixtus.

IV.

- Fe. Nulla stella est corruptibilis.
 fa. Omne corruptibile est elementare. E.
 po. Quoddam elementare non est stella.

Reducitur ad 4. modum.

- Fe. Nullum corruptibile est stella.
 ti. Quoddam elementare est corruptibile. E.
 o. Quoddam elementare non est stella.

V.

- Fre. Nulla stella est meteoron.
 fi. Quoddam meteoron est Cometa. E.
 fo. Quidam Cometa non est stella.

Reducitur similiter ad 4.

- Fe. Nullum meteoron est stella.
 ti. Quidam Cometa est Meteoron. E.
 o. Quidam Cometa non est stella.

Cum itaq; nulla sit hujus figura necessitas, consequentia
 eadem obscura, natura contraria, in disputando exigua, me-
 rito ad primam reducitur & supervacanea judicatur.]

Ahuc de Syllogismo Simplici sive Categorico, se-
 quitur compositus sive hypotheticus.

CAPUT XX.

Syllogismus compositus est, in quo
 tota quæstio est pars altera propo-
 sitionis.